

Functies en gebruik van laanbomen in het stedelijk gebied

Kennisbijeenkomst “Groene Baten door slimme Plantkeuze”

Jelle A. Hiemstra

24-9-2014, Sint Oedenrode

Opzet

- Functies van groen
- Bomen in de stad
- Wat is er mogelijk

Functies/baten van (stedelijk) groen

- “Traditionele” functies:
 - Beschutting: wind, temperatuur, geluid
 - Structureren van wijk en stad
 - Aankleding gebouwen en straten

Functies/baten van (stedelijk) groen

■ “Moderne” functies

- Waarde onroerend goed / vestigingsklimaat bedrijven
- Verhogen leefbaarheid in wijken
- Biodiversiteit
- Waterberging
- Gezondheid
- Luchtkwaliteit & klimaat

Bomen in stedelijk groen

- Afmetingen → vaak bepalende factor
- Omvang → meest effectieve deel groen
- Beperkte ruimte → vaak straatbomen

Bomen in de stad

- Bijdrage meerdere functies tegelijkertijd
 - Onnatuurlijke omgeving
 - Verharding
 - Verdichting
 - Droogte
 - Temperatuurpieken
 - Beperkte ruimte
- **Juiste boomkeuze**
- **Sleutel tot succes**
 - **Essentieel**

Boomsoortenkeuze

- Succes afhankelijk van onderlinge afstemming
 - Functie
 - Locatie: Bodem & Klimaat
 - Soort
- Heel veel soorten/cultivars beschikbaar

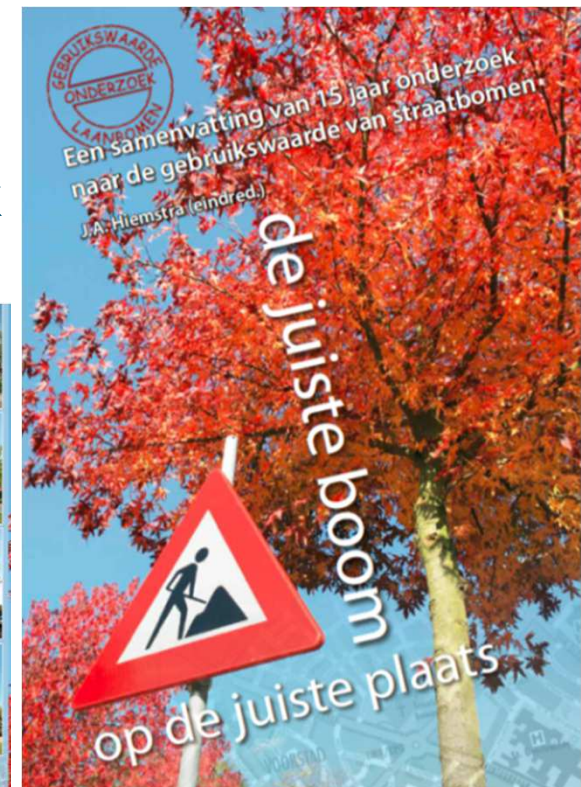
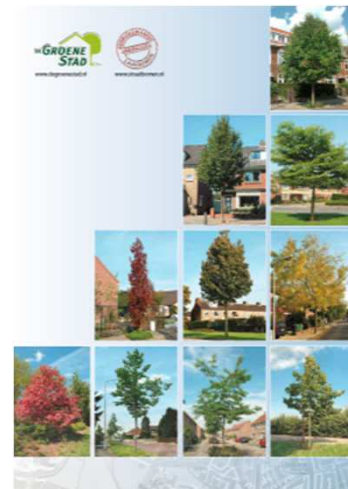
- 1500 straatbomen
- 600 regelmatig gebruikt
- 200-300 algemeen
- Jaarlijks nieuwe cultivars

→ **Juiste boom op juiste plaats???**

De juiste boom op de juiste plaats

- Kennis nodig van de **gebruikswaarde** van soorten/cv's
 - Boomkwekers
 - Beheerders
 - Nieuw initiatief: Landelijk Kennisnetwerk Bomen
- 15 jaar GWO straatbomen
 - Boomkwekers/beheerders/onderzoek
 - Praktijkbeplantingen
 - 75 soorten/cultivars

www.straatbomen.nl

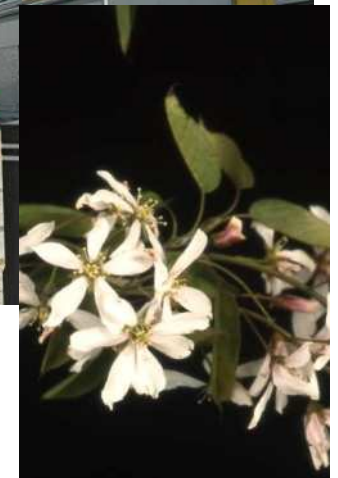
(+) Acer campestre 'Huibers Elegant'

- Cuijk, 2008, 6 jaar na pl.
 - Weinig meeldauw
 - Mooie herfstkleur
 - Smal (eerste jaren)
 - Vruchtdracht mooi verdeeld
 - Geen uitbuigend hout
 - Gevulde kroon
 - Ook goed in verharding

(+) Amelancier arborea 'Robin Hill'

- Cuijk, 2008, 6 jaar na pl.
 - Kleine, smalle boom
 - Geen meeldauw
 - Kroon
 - ovaal en transparant
 - wind: dicht (kortlot)
 - Redelijk in verharding
 - Zonnige smalle straten
- Aandachtspunt
 - Kromme stam

(+) Tilia tomentosa 'Doornik'

- Alphen ad Rijn, 2009, 9 jr. na pl.
 - Uniform, doorgaande harttak
 - Vrijwel luisvrij (viltig)
 - Minder dichte kroon dan Brabant
 - Goed in verharding
 - Voor plantsoen/ brede straten
- Aandachtspunt
 - Beginfase veel correctiesnoei
 - Geen snoei (Cuijk): onevenw. kronen

Tilia cordata 'Rancho'

Hengelo, Achterhoekse molenweg; zomer 2008, 8 jaar na het planten.

Gebruikswaarde: 'Rancho' is een uitstekende straat- en laanboom die daarnaast ook goed in parken en groenstroken doet. Deze cultivar groeit vrij langzaam in de verharding en past daardoor met de relatief smalle, eironde kroon ook goed in straten met een wat smaller profiel.

Winterbeeld jonge boom

Zomerbeeld

Detail bloeiende boom

Beschrijving

- Hoogte:** 6-12 m.
- Kroon:** aanvankelijk smal kegelvormig, later smal eivormig (tot 5-6 m breed).
- Blad:** enkelvoudig, hartvormig met een scheve bladvoet en gezaagde rand; glanzend groen.
- Bloemen:** bloeit in juni/juli met sterk geurende geelwitte bloemen in tuien met lancetvormig schutblad; goede drachtplant voor bijen.
- Vruchten:** klein, rond en dunwandig; aan een gesteelde vleugel (schutblad).
- Herkomst:** In 1961 door E.H. Scanlon in de USA geselecteerd. De boom is door Koninklijke Kwekerijen Alphon van der Bom uit Oudenbosch in Nederland in de handel gebracht.

Groeiplaatseisen

- Grondsoort:** geschikt voor alle gronden, inclusief (relatief) droge zandgronden; stelt weinig eisen.
- Vochtvoorziening:** tolereert droogte.
- Windgevoeligheid:** door het uitgestrekte wortelstelsel goed windvast; wel gevoelig voor zoute zeewind.
- Overig:** verdraagt verharding goed maar is gevoelig voor strooizout.

Gebruik

Gebruikswaarde

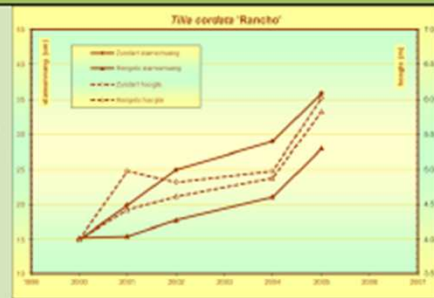
'Rancho' is een uitstekende straat- en laanboom en past ook goed in parken en groenstroken. Door de relatief smalle, eironde kroon past deze cultivar goed in straten met een betrekkelijk smal profiel, ook omdat het in de verharding een rustige groeier is. In het onderzoek bleek Rancho in de kuststrook (Voorhout; op zand) gevoelig voor zeewind. Dat veroorzaakte veel dood hout en soms zelfs volledige uitval. In Zundert (vochtig zand) ontwikkelden de bomen zich zonder deze problemen goed. 'Rancho' blijft iets kleiner dan bijvoorbeeld 'Böhle' en 'Greenspire'. In de verharding maakte de boom in de beginfase vrij veel kortlot en er kwam wat tak- en topsterfte voor. Dit remt de lengtegroei waardoor de kroon zich meer in de breedte ontwikkelt. Voordelen van 'Rancho' zijn dat hij geen wortelopslag laat zien en ook in de verharding een uitgestrekt wortelstelsel maakt waardoor hij zeer stabiel is.

Onderhoud

De boom vormt niet zo gauw te dikke takken in de kroon. De kroon is bijna altijd goed gevuld (iets minder als 'Böhle'), maar deze cultivar heeft wel de neiging een scheve kroon te vormen. Hoewel bij 'Rancho' de harttak gemakkelijker doorgroeit dan bij de soort, blijft dit toch steeds een aandachtspunt.

Ziekten en plagen

Rancho' blijft onder goede groeiomstandigheden over het algemeen vrij van luis en druipt dus weinig.

Bomen in de stad

- Functies van groen: Bomen meest effectief
- Combinatie van functies (gelijktijdig!)
- **Juiste boom op de juiste plaats**
- Succes afhankelijk van afstemming
 - Functie
 - Soort
 - Locatie: Bodem & Klimaat

En ten slotte: Er kan heel veel!

Meer Informatie

Contact:

Dr. Ir. Jelle A. Hiemstra
Praktijkonderzoek Plant en Omgeving
Wageningen UR
Tel. +31 252 462107 (mobiel nr)
E-mail: jelle.hiemstra@wur.nl

Publicaties:

- www.straatbomen.nl
- Bomen een verademing voor de stad. J.A. Hiemstra, E. Schoenmaker-van der Bijl en A.E.G. Tonneijck. PPH/VHG 2008.
- De juiste boom op de juiste plaats. Een samenvatting van 15 jaar gebruikswaarde onderzoek van straatbomen. J.A. Hiemstra (eindred.). PPO/deGroeneStad 2012.
- Ruimte voor de stadsboom. A. van Loon, Blauwdruk, 2003.
- Praktijkbrochure Bomensubstraten en hun toepassing. Stadswerk, 2009.

WAGENINGEN **UR**
For quality of life

